

SZÉKESEFEJÉRVÁR.

TÁRSADALMI HETILAP.

A városi és megyei hatóság, gazdasági-egylet, iskolatanács, s a tanítók és községi jegyzők egyletének

A lap ára

házhöz hordással vagy postán küldve:
Egy évre 6 frt. — kr.
Fél évre 3 frt. — kr.
Negyed évre 1 frt. 50 kr.

Hirdetmény a helyegdíjon felül, minden három hasábos petitsor: Megrendeléstől 6 — nem megrendeléstől 8 kr-ért igrtattatik be.
Lapunk számára hirdetések felvesznek **Budapest**-en: Hasenstein és Vogler, Lang L. és társa, Weisz Móricz.
Beesben: Opellik L. és Mosse Rudolf.

KÖZLÖNYE.

Megjelen minden szerdán és szombaton.

88. szám.

A lap szellemi részét illető közlemények a „Székesfejérvár” szerkesztőségének (Széchenyi-utca 5-ik sz.) ezimendők; — a lap ára, hirdetések és a hirdetések díjak **Klökner Péter** kiadó könyvkereskedésében vétetnek fel. — Nyílttérben megjelenő közlemények után három hasábos petitsorért 10 kr. fizetendő.

Bérmentetlen leveleket csak ismert kéztől fogadunk el.

Kéziratok nem küldetnek vissza.

Néhány őszinte szó.

A magyar embernek van a többi közt, egy igen nagy hibája, a melynek bizony már eddigelé is meg lehetős kárát vallotta. Ez a rettenetes hiba nem egyéb, mint az, hogy itt nálunk Magyarországon elkezdve a falusi kisbirtóktól, sőt még a rangban ezen alul álló emberektől, fel a legmagasabb polczokig, minden ember a magas politikával foglalkozik. Hát hiszen, ha ennek valami kézzelfogható haszna volna a hazára nézve, — Isten neki fakeszt, — elnéznék szó nélkül, mert vétetnek ez a minden ároni politizálás nem vétet. De ott ám a bökkenő, hogy vétet lesz ez a hiba, és pedig önmagunk s hazánk elleni vétettké azáltal, hogy ezen, a hivatalokra nézve oly meddő foglalkozás által temérdek idő feleséreltetik el, temérdek munkáskéz marad összedugva akkor, a midőn minden perczet kizsákmányolni kellene, a kitaró munkássággal és hangya szorgalommal volna kötelességünk zilált anyagi viszonyaink javításához mindegyikünknek a magunk körében, kézi vagy szellemi tevékenységünkkel hozzájárulni.

Hej, be teméntelen pénzébe van a magyarnak az a sok malom alatti politizálás, a melynek végre is egyéb gyakorlati hasznát sem tudják eddig felmutatni, mint azt, hogy a legtöbb esetben egy tudatlan száz más tudatlant fanatizál. Noha ez haszon, akkor a malom alatti politizálás terjesztői nagy hazafiak.

Szép az ekeszarvától megszólaló nemes hazafiság, s ha józan felfogás után indul, megis hajlunk előtte; de megvalljuk, hogy mi azt, ki az ekeszarvát kitünően tudja vezetni, legszívesebben látjuk az ekeszarva mellett, hiszen ott tehet legnagyobb hasznát magának és hazájának; mert ott kellő értelem és

szorgalom mellett hozzájárulhat a saját és a nemzeti közvagyon gyarapításához.

Bizony boldog idők is voltak még akkor Magyarországon, mikor a földművelőnek, kereskedőnek, iparosnak azon foglalkozás volt a fődolga, a melyből kenyeret látott, s az ország dolgának eldöntését hagyták szépen azokra, a kik ahoz értettek, s a kiket, mint derék kipróbált hazafiakat bizalmukkal megajándékoztak. Ma pedig ott állunk, hogy mindenki jobban akar érteni az ország szövevényes dolgait intézéséhez mint azok, a kik arra tanulmányaik s jellemük és társadalmi állásuk által hivatva vannak.

És mi lesz ennek a vége. Pár szóval elmondjuk. Mindennap halljuk a panaszt, hogy pusztulunk, veszünk, szegényedünk. — Bizony nincs másképen. De nem ám a kormány, meg az egyes pártok intézkedéseinek helytelensége, s működésük hazafiatlansága folytán, hanem legelső sorban azért, mert hiányzik nálunk azon munkaképzés, mely erénytelen buzgalommal szaporitná a meglévőt. És ezen vagyoni, anyagi tönkrejuttatásában hazánkban nem kis része van azoknak a népboldogítóknak, kik a helyett, hogy munkára ösztönöznék őket, a céltalan malom alatti politizálás szemtévésével pazaroltatják el velők, önző célekből a megfizetetlen időt.

Pedig ha valaha, úgy ma van szükség arra, hogy mindenki teljes ereje megfeszítésével igyekezzék a haza munkás, tetterős fia lenni, mert csakis a tetterős, a szorgalmas nemzet teheti magát vagyoni függetlenné, önállóvá, s ha ez egyszer meglesz, a politikai önállóságot könnyű lesz megszerezni; míg ha elfecséreljük a sok üres politizálással a drága munkaerőt, ha anyagilag nem emelkedünk hancm alábbszállunk, akkor bizony még csak kilátásunk is elvész azon önállóságra, a mely után keblünk sová-

rog. — Jó lesz ezt meggondolni, s hagyni azokat, kiket élethivatásuk az ekeszarva vagy a töke mellé rendelt, működni ott a haza javára, tessék elhinni, hogy több hasznót teend az ott hazájának egyetlen nap alatt, mint holmi, az ekeszarva mellől beszabdult kapacitások éretlen handabandáikkal! △

Tanfelügyelői előterjesztés az iskolatanácsához.

Tekintetes megyei iskolatanács! Köztudomásu dolog, hogy a ma miniszter ur jövőre a felnöttek oktatását a házi ipar terjesztésével óhajtja összekapcsolni, s hogy a kir. tanfelügyelőket utasította, miszerint ez irányban az egyházi és polgári hatóságok közreműködésével adatokat gyűjtsenek.

Az időnkint beérkezett jelentésekből, csakhamar arról győződtem meg, hogy a községek eme, nemzetünk jövőjére döntő befolyással bíró intézkedésnek célját nem ismerték fel, mert míg egy részét vissza tartotta beható, a tárgy érdemében becsúszó nyilatkozattól, attól való félelme, hogy azáltal a lakosság eddigi foglalkozásától elvonatik, vagy reá újabb teher hárul; — továbbá, hogy a házi ipar egyes nemei különösen a himzés és csipkeketés által a fényezés fog előmozdítani, végre hogy a házi iparral való foglalkozás, az amugy is sújtott iparos osztályt fogja keresetében megrövidíteni; addig a másik részét tartózkodóvá tette azon elfogult vélekedés, melynél fogva a házi ipar meghonosítását, azon tapasztalatból indítva, hogy a nép a házi ipart a vele kivételképen foglalkozóktól eddig nem iparkodott eltanulni, kivételképen tartotta.

Ily körülmények közt tehát kénytelen voltam azon iparágakra nézve, melyeket eddigi tapasztalatom szerint a helyi s népességi viszonyok kellő figyelembe vételével meghonosíthatóknak véltem, a szükséges adatokat, részint a mennyire időm engedte személyesen, részint pedig e fontos ügyért buzgólkodó egyesek által összegyűjteni.

TÁRCZA.

Vaknak kell lennie.

Megesik biz az — többször is, mint egyszer, az emberrel. Már mint az, hogy szemei levén, látnia, s fülei levén, hallania nem szabad. Aztán ha nagyon is sokat akar látni, hát a kis feleség néha néha minden szeretete mellett azt sem báná, ha épen semmit sem látna kedves férjecskeje. De hát ezek mindennapi dolgok. — Hanem, hogy egy tizenhat éves lányka, kinek álmai vannak ezeregyéji tündérvilágról, édes sejtelméi föl nem értett boldogságról, kié a jövő minden reménye, a jelen minden öröme: magának vak férjet óhajtson — igen, mind két szemére vakot — s kikoszarazza szép és gazdag kérését csak azért, mert elég szerencsétlen szerencsés lenni és nem világtalan, — ez már nem csak különös, de talán rejtélyes is. Pedig, hogy megtörtént, arról én kezeskedem. Ha valaki még sem hinné el, hát azt sem bánom.

Ha novellát akarnék írni s nem novellácskát, úgy most egy fényes bárajzát adnám, s mikor a sok szem kápráztató fény, pompa, gyönyörű virágok, ragyogó ékszer, suhogó selyenruhák elképzelésébe belefáradt volna a t. olvasó, akkor vezetném egy mellékterembe. De én nem így teszek. A ki volt bálban, úgy is el tudja képzelni, mit írnek. A ki pedig nem tudná el-

képzelni, kérdezze meg attól, a ki volt bálban. S így fölmentve érzem magam a bálleírásról és mindjárt csak a mellékterembe nyitok, hol ezuttal két fiatal hölgyet találunk. Nem vetek észre bennünket s félhangosan folytatnak elég bizalmas társalgást. Ha tudnák, hogy a falaknak is füleik vannak . . .

— Megengedj angyalom, Zsófikám — kipróbált barátnői viszonyunk jogot ad nekem azt igényelni, hogy előttem ne legyen titok. Valld meg hát nekem, ugyan miért kosaraztad ki az én szeretetreméltó unoka tesvéremet: Szentimreit.

— Édes Rózsám, kérlek, könyörgök — csak erről ne kérdezősködjél s ne is emlísd előttem. Gondold meg, hogy ezzel nekem sok fájdalmat okozasz.

— Annál rosszabb. S mert őszintén szeretlek, ép azért szólok nyíltan. Valóban megfoghatatlan előttem: egy ily házasságról lemondani, melyet édes anyád s mi mindnyájan oly igen óhajtottunk, melyhez annyi szép reményt fűztünk. — Lemondani holott Szentimrei a lehető legjobb partie egész Dunántúlon. Gondold csak el ritka tulajdonait: előkelő születésű, szellem dús, fényes élet pálya áll előtte nyitva, melyen a legmagasabb fokig emelkedhetik, kora pompásan illik éveid számához, téged szenvedélylyel szeret, — szóval semmi kívánni valót nem hagy fenn — s te megkosarozod legnemesebb törekvésed, megtagadod tőle kezded! Vagy tán az ég menyasszonya készülsz lenni s zárdaftyolt öltöni?!

— Semmi esetre sem.

— Nos tehát? . . .

— Végre is nem állhatok ellen kitaró zaklatásodnak, melyért én haragudni nem tudnék ugyan rád, kedvesem, — de lásd, oly nehéz kérlelnednek elget tennem. Érzem már is pirulok . . . szívesebben hallgattam volna erről mindörökre . . . de, de — neked mégis . . . majd meg próbálom elbeszélem . . . igen . . . Tehát, édes Rózsám, nemde tudod, hogy nővérem Lujza két év előtt férjhez ment?

— Igen; élénken emlékszem menyasszonyi öltözékére is . . .

— Ugy arra is emlékezni fogsz, hogy a menyekző a szomszjúhomoki pusztán, ottani nyári lakásunkban tartott, szerény számú vendégek jelenlétében. A kis épületnek egyik szárnya a munkások rendelkezésére bocsátott ideiglenesen, míg a másik szárny kiépítésével, mely az ujházások számára kijelölt lakrészt is magában foglalta, teljesen elkészültnek. Ámde tán előttem is ismeretes az olyan falusi munkások pontatlansága, — elég ahhoz, hogy a kitézőt napra az illető lakrészt nem készült el, az esküvő pedig a véglegény hivatalos ügyei folytán tovább halasztható nem volt . . .

— És mi következik mindebből?

— Lujzának, a menyasszonynak egy kis szűk kamra-szobácskával kellett beérnie, mely az én kis szobámmal volt szomszéd. Anyám elfeledte, hogy az én szobám és Lujzáé közt csak vékony válaszfal s ezen kis rejtékajtó is volt.

— Bizonyára megfélekedett arról is, hogy az én

Ezen adatokat a megyék és minden egyes vidéke szerint összeállítva, e következőkben van szerencsém előterjeszteni. A meghonosítható iparágak közé sorozom Fejérmegyében: a) A selyemtenyésztést b) A vessző- és szalmafontást. c) A sásfontást. d) A csipke verést és kötést. e) A cserép ipart.

a) A selyemtenyésztésre vonatkozólag következő adatoknak jutottam birtokába:

1837-ik évi febr. 1-jén tartott közgyűlésben olvastattott a m. kir. helytartótanácsnak 36456/36467. sz. alatti intézménye, melyben tudatja, hogy Hoffman és fiai, ugy S. G. Goldstein bécsi kereskedőkkel 1827 ben 10 évre a selyem gubók beváltására kötött szerződés, Magyar és társ országaira is kiterjesztett. Felhívja a megyét, hogy ezen iparág meghonosítására a lehető tegye meg. — 1842-ben jelentett a megye, hogy a selyemtenyésztést még meghonosítani nem sikerült, hanem egy javaslat készítésére bizottságot küldött ki, ezen bizottság munkálkodásának eredményeként lehet a Kunos Endre által kiadott „Selyemtenyésztés kézikönyve“ című művet feltüntetni.

A Schmerling kormány a megyére bizonyos összeget vetett ki, melyből eperfák és magvak vásároltattak, melyek nagyrésze azonban a rossz gondozás miatt elpusztult — 1865 után a magyar kormány a gazdasági együletet kereste meg e tárgyban, ez azonban kijelentette, hogy a selyemtenyésztésnek jövőjét a megyében nem látja — Székesfejérvár városában rendeleti uton létesült az ugynevezett szedreskert, melyből számos család nyert csemétét. Magával a termeléssel kísérlet történt Bieskén, hol a selymerek száma a 200,000 et meghaladta, volt ott egy kisebbeszerű gombolyda, több háló, melyek állítólag maig is az uradalmi lomtárba volnának. A bogarak két éven át betegeskedtek, de leginkább a változott birtokviszony, a már virágzásnak induló termelésnek véget vetett. — 1864 ben ugyan Bieskén az akkori szolgabíró kezdeményezésére a tenyésztés ismét megindult, s Tesek Venczel nevű városi kertész 65 font gubót termelt, de miután a változott politikai viszonyok után, termelést elarusítani nem bírta, a tenyésztéssel felhagyott. — 1866-ban Bothon egy olasz család 200 frton az eperfákat bérbe vette, de a beállott késői fagyok sok kárt ténén, többé nem jelent meg.

Történt a termeléssel kísérlet Fejérvárott s több helyeken, de a gubók beváltása nagy nehézséggel járván, a kísérlettel felhagytak. Ha a fentebb elősorolt nem kedvező adatok ellenére ezen iparágak meghonosítását javaslatba hozni bátorodom, okul szolgál az, hogy az 1848. előtti időszakban tett kísérlet a megye területén az eperfák ültetését eredményezte, s ma a megye területén Bothon 25,000-et folyó ül eperfakertés, és ercsi és érdi uradalmakban mintegy 30,000, gróf Lamberg uradalmában 20,000, Székesfejérvár, Csurgó, Polgárdi, Bieske, Seregélyes, Perkáta, Baracs, ugy a káptalan uradalmában több ezerre menő fák léteznek. — Az alkotmány szűntelése alatt a termelést tett kísérletek meghiusulásának pedig a mint az, a kezemen levő adatok s személyes érintkezéseim folytán kitűnt, főleg az volt oka, hogy a termelők egy része napszámokat használván ezek mellett nem lehetett jövedelmező a termelés, de főleg az is, mert nem voltak biztos és állandósított helyek, s midőn a beváltás kilátásba helyeztetett is, az néhány napra szorítatván, a gubókat vagy épen nem, vagy nagy utánjárás után, sokszor potom árak mellett lehetett érté-

kesíteni, de oka volt még az is, hogy a termelők nem vették figyelembe a késői fagyokat, s a tojásokat sokszor korán és pedig egyszerre költették ki.

A fentebb előadottakból méltán vélem tehát következtetni, hogy ha a kormány utat és módot találna, miszerint a megye központján legalább 6 heti időközben, előre meghatározott és kellőképen közhírré tett árak szerint a gubók beváltatnának, a termelés megindításával, miután erre előre vállalkozók is jelentkeztek, sikeres kísérletet tenni lehetne.

Ha előadott nézeteim helyeslére találnának, ugy szükségesnek vélném a megyét négy kerületre osztani. I-ső kerület Fejérvár, beváltási helylyel, esetleg gombolydával, hozzátartozóknak 2 mértföld távolságra a város környékén levő községek II ik Bieske, Etyek, Both, Felesuth, Alesuth, Tabajd, Vajál és Pestmegyéből Páty és környéke III ik Ercsi, Erd, Tárnok, Martonvásár és Sóskut községekkel. IV ik Perkáta a megye alsó részével.

(Folytatása következik.)

Uti emlék.

A nagy Watzmann hegy megmászása.

— Irta: dr. Dudits Miklós. —

(Folytatás.)

A Watzmann bárholon tekintve is mindenúnnem mint egy megmászhatatlan nagy hegynék tűnik fel. A csúcs mint egy felfelé álló vésű emelkedik ki, melynek éjszaktől kevesebb dűlős lapja lejtőképez, míg a többi oldalak és élek majdnem fészterileg merőleges irányuaknak látszanak. Azért a hó csak az éjszakai lejtős lapon egy nagy gödörzerű mélyedésben maradhat meg, míg a többi oldalokon még télen által is alig látható vastagabb rétegben, — lavina képzés soha sincs rajta — Könnyen el lehet képzelni, hogy a hegy az ő fejedelmi pompája és óriási voltánál fogva nemesak az idegen utasra, de még az otlakló népségre is nem esekély behatást tesz. Az apa fiát, az anya leányát viszi fel, részint hogy megismertesse azokat a valódi hegymászás módja és fáradságával, részint hogy ott fent a hagyományos vallásosságának eleget tehessen E nép vallásos és szereti a mondákat, melyek jó szívét és lelkét eléggé jellemzik.

Az Untersberg hegy belsejében hiszi, hogy nagy Károly vagy mások szerint Barbarossa Frigyes német császár nyugszik, aludván ott halál álmát Németország teljes felszabadításáig, őt apró kis hüvelyknyi emberek veszik körül, kiktől azonban az igazságos jólelkű embereknek nincs mit félni, mert csak az igazságtalanságot és rossz cselekedetet torolják meg e gonmak — A Watzmann mondtája ennél költőibb: Watzmann hajdanában egy hatalmas és zsarnokoskodó, kegyetlen szívű király volt, ki alattvalóinak életét, jelszót számba nem vette, egyedül csak a vadászat gyönyörének élt és ez élvezetnek bármit is kész volt feláldozni. — Egyszer egy szegény pásztorember alvó gyermekét őrző kutyát a király vérebéi, melyekkel az vadászni szokott megtámadták, és már az alvó gyermeket is megrögték és marczangolni kezdék, midőn a megijedt és kétségbeesett apa fegyveréhez nyúlt és az ebeket kedves gyermekéről elűzni akarta, ekkor közeledett a király és az ellenállást merészlő pásztor szolgái és kutyáival gúnyveteték és szidalmazták között szétszakították. De a föld szelleme e borzasztó és ke-

memet, melyek szivemből ki nem irthatók; — nem marad tehát más hátra, mint utra kelni; tán a nagy világ szórakoztatni fog.

— Ön elutazik?! kiáltott fel Homokiné oly hangon, mely leplezhetlenül bizonyos fájdalom meglepetést ártal el.

— Igen először Német, majd Franciaországba; onnét át kelet Angliába is elmegyek. Ily hosszú ut majd csak gyógyítani fogja a szivemet. Igaz utóbbi szavakat oly fájdalommal kétkedő hangon ejt ki, mint aki legkevésbé sem ad hitelt saját beszédének.

— Élénken résztveszek az ön sorsában — válaszolt Homokiné; — de azért ne essünk kétségbe; fájdalom, más eszményem, más álmaim voltak énnekem; özvegy vagyok, fiam nincs; idősb lányom már férjhez adtam; ön őszintén szereti az ifjabbat, miről én meg vagyok győződve: mi szépen együtt maradtunk, együtt éltünk volna; — mily boldogság leendett önt vőmül, nem: fiamul bírhatom!

A gyengéd szívű jó asszony igen megindult volt, midőn Zsófikája lépett a szobába.

— A mi barátunk, Andor, elutazik, — szólt a belépőhöz a mama remegő hangon.

Zsófika elhalványult; arca a fájdalom, aggály, részvét s talán-talán a szerelem érzelmeinek sajátos vegyületét tükrözve vissza; de csakhamar közönyös kifejezést erőltetett reá, s nem árulta volna el egyetlen szóval sem a keblében viharosan hullámzó érzelmeiket, hanem állhatatosan hallgatott, mint kit a hallottak csak igen távolról érdekelnek. . . .

(Vége következik.)

gyetlen gyilkosságot büntetendő az egész talajt megrendíté, mely hasadékok, repedések támadtak, melyből megmerevedő sűrű gőzök szállottak fel és a király kegyetlen neje, gyermekei és szolgálói hegygyé változott, szivéből folytonosan jeges víz folydogált vér helyett, mely kinjait tetézé, de mind a mellett is kegyetlen indulatának még így is jelét adja azáltal, hogy nagy ködarabokat lök el magától és zúditja alá a mélységbe ezáltal is ártani óhajtván.

Más népmonda Noé bárkáját e hegyen állítja, hogy kikötött volna.

A jéghegy vízi források száma azonban a Watzmannon igen csekély, Watzmann maga a szomszagos hegyekhez tartozik.

Vezetünk utközt elbeszélé, hogy ez utolsó útja fel a hegyre, egy hét mulva mint besorozott már regimentjéhez fog Münchenbe utazni és e vidékre talán soha vissza nem fog térni, mert ott mesterséget óhaj meg tanulni.

„És talán megházasodni?“ akarám kérdezni, de mégis hallgattam e feltevés kimondásával.

Már egészen közel értünk a gunyhókhoz, melyeknek lakóik a pásztornek vagyis seunerinnen, kijövének gunyhók elé és onnan juhécezték felénk, rendkívül különös neme a fogadásnak ez, a kurjantáshoz nagy rokonsága van, csakhogy fent a magas sópránban kezdődik és ugy egy meghatározatlan scálán lefelé megy az alt legmélyebb hangjáig.

Mint föltettük, a legfelsőbb gunyhóig mentünk, vezetünk különösen örülni látszott ennek, midőn ide érkeznék az est már teljesen besötétedett volt, az előtérben sárban alig tapogatódzva botorkáltunk be az egyetlen egy ajtón. — A gunyhónak csak egy szobája volt, hátul egy ajtó vezetett a pinczébe, e pincze felett volt egy kis alig egy fél öl széles padlás, fekhelye az itt lakóknak.

A gunyhó maga fából épült, teteje deszkából és pedig lézágokat hagyva van felrakva, a szoba mely egyszersmind konyha is egyuttal, egy löczával és egy szekrényvel bir, melyen ülni lehetett. A szekrényen két csinos, egy 22 éves és egy 13 éves leány ült és minket barátságos „Grüss Gottal“ üdvözöltek.

„Grüss Gott“ felelünk mi, és leoldva hátunkról batyuinkat a pihenés kellemes élvezetének engedjük át fáradt tagjainkat.

Szomszágom e perczen már elérte tetőfokát és lassankint a kért s hozott friss vízből két pohárral el is fogyasztottam. Kináltak ugyan tejjel a leányok és más emnivalóval, de az evést későbbre halasztók, midőn ugy is láttuk, hogy az ő ételök az egyik zugban égő tűzőn készül és ez volt a tejleves, azt előbb fogyasztani.

A vezető ugy látszott, hogy nem csupán ismerős, de igen is jól szivelt egyéniség volt itt, kit főleg az idősebbik leány mint kedvesét tekinté. Minket alig venének számba, magok között oly érthetetlen jargon nyelven folytatták a társalgást, hogy látszott, miképen utolsó felmenetele alkalmával minden szivbeli dolgaikat rendbehozni készültek volt.

Később vacsoraképen nekünk is készitének egy téstást, mit elfogyasztva szivarra gyujtánk, a pásztornekát néhány szivarral megkínáltam, ezt köszönettel fogadták, ezt ők rendesen el is várják az utasoktól, s nem annyira magok szokták elfogyasztani, mint vásárnaponként őket látogatók szeretőiknek elajándékozzák.

A magasság hol most voltunk 4900 láb volt a tengerszine felett, a fáradság, a hideg lég nagyon hamar elálmósítanak, a leányok megveték ágyainkat fent a szük padláson és mi utitársammal együtt a gerendázat közé szűrt faszökekre támaszkodva felmászunk és elfoglaltuk éjjeli szállásunkat.

A leányok a vezetővel pedig tovább mulattak, a jargon nyelven folytatott csevegés, vihogás és egyszere beszélésnek csak éjfél után vége, mi mint egy a karzatról néztük a pajzán fiatalságot; majd a deszkatező hasadékaik, hol a szél keresztül fújt kitekinték a csillagokra, s végre éjfél után mély álomba szendergének el.

Utitársam 1/4 órákor felébredvén felköltött, mire nagy nehezen tüzet csináltunk, és felköltünk vezetőnk is, elkészítve forralt meleg tejet egy kevés konyakkal ittuk, elindultunk a hegymászás másik nehezebb részét elvégezni.

(Vége következik.)

Még egyszer szinügypartoló-egyletünk ügyéhez.

Színházunk ez évben, mint az eddigi előadások alkalmával tapasztalhattuk, nem örvend oly nagy pártolónak, mint a milyenben mult évben részesült. Ennek egyszerű legfőbb oka anyagi helyzetünk súlyos volta, mely sok mindenre súlyosan nehezedik, de leginkább sújtja ezt.

Ily helyzetben valóban szükség van a szinügypartoló-egyletre. Ha jobb körülmények s viszonyok vannak, ugy sem szükséges a közönséget nógatni — nem szükséges akkor azt biztatni, hogy színházba menjen — mert ugyis megy. A szinügyre közönségünk évenként ugyis szokott áldozni s azt hazafias kötelességéhez képest pártolja, támogatja. Szinügypartoló-egyletre tehát csakis a jelenhez hasonló viszonyok közt van szükség, nem máskor. Azért ha szinészetünkön segíteni akarunk, ne hallgassuk annak megalakítását, mert majd eső utáni köpenyeg lesz.

A színházi választmány — mint értesültünk — Károlynak a színházat azon szóbeli ígéret mellett adta bérbe, hogy a színpártoló egyesület megalakítván a színházat ezen egyesület támogatni fogja. A színházi választmánynak tehát ezen ígéret folytán, most már szoros erkölcsi kötelessége az egyesület alakítását sürgetni, illetve annak megalakítását kezdeményezni.

A közönség körében már megvan érvelve ez ügy, így tehát csak az alakulást kell megpendíteni s a tettek mezejére kilépni. Nincs más hátra, mint alakuló gyűlést hívni össze s azon az alapszabályokat megvitatni és elfogadni. Az alapszabály-tervezet készítésén sem kell a fejet törni soká, mert hiszen épen ezen lap hasábjain lett egy szakavatottan kidolgozott alapszabály közzétéve, melyet alapul az alakuló közgyűlés valóban elfogadhat.

Ne halogassa az ügyet színházi választmányunk, hanem fogadja el az alapszabály-tervezetet és hívja össze az alakuló közgyűlést még e hó elején. Színházi választmányunk múlt évben is szép sikerrel támogatta a színtünet, most engedje át a szoroson vett színtünet-pártolását a belőle kiharadjó színtünetpártoló-egyesületnek, mely egyesületnek szép jövőt jósolunk városunkban.

Minden percznyi késedelem káros lehet színésztünkre s a jelen nyomott pénzügyi körülmények között ezen ügy halogatása nagy felelősséget fog a választmányra hárítani, ha bármely komolykötetű esélyek sujtának a színészetet. Figyelmeztetjük tehát ezen felelősség elhárítása szempontjából is a választmányt, hogy a tevékenység terére lépjen! C—s.

Magyarország Bécsben.

Bécs, nem hiába sokáig kormányozta Magyarországot és sok időn át folyt pénzügyi falai közé, de hazai történelmi emlékekben elég gazdag is. Sok szép és drága kincsünk van ott. Most azonban mindezekről részletesen nem szólnunk, hanem csak egy tárgyról emlékeztünk meg.

A liber regiusok, a magyar nemzet „arany könyve” mint Jókai legújabb regényében érdekesen elbeszéli, az abszolutizmus idejében Magyarország Bécsben levő házában egyik lomtárba dobattak be, az 1867-ki kiegyezés után a király személye melletti miniszter foglaltán el e házat, a drága könyvek ismét napfényre kerültek.

E történelmi kincsek 50,000 nemesi család nemeslevelét őrzik, melyekben minden magyar nemesnek ősi címere gyönyörű festői nemekben van megörökítve, felírva ősapának érdemei, viselt dolgai, miként nyerte nemességét, szentesítve kir. névaláirással. Magyarországnak van 62, Erdélynek 27 könyve aranyozott pompás bőrkötésben.

A könyveken kívül még számos nagybecsű régi ség: festmények, órák, csillárok, bútorok kerültek elő a lomtárból.

A könyvek az újabb alkotmányos aera alatt 90 ikkel szaporodtak, mely már félig telt az új nemesekkel. A hajdankori címerekben kardos vitézek, lovagok, levágott török fők, üstökön fogva, nagy pallos hegyére szurva; nyilak, sasok, griff madarak, oroszlanok tündökölnek. Az újkor nemesi címereinek jelvényei a korszellemet képviselik.

Az Aesculap, a felkuszó kígyóval az orvosi érdemeket jelenti; törő kalapács van a bányász címereiben, egy vasöntőde alapítójának címere fogas kerék; egy vasuti igazgatóé mozdonykerék; az irodalmi érdemek nemesi jelvénye keresztbe tett toll és palma három mögött kiemelkedő arany nap; a békekötésnél működött diplomatéé galamb olajággal; a pénzügyi terén emelkedett nagyság nemesi jelvénye a nevét vissza adó arany hegy; arany méhek és arany buzakévek juttattak az oconomusnak; az erdőszet és faüzlet terén kitűnt új nemes címere zöld fenyőfa arany mezőben; a kereskedőé vasmacska; az első gyorskocsizás megállapítójáé felszerszámolt fehér ló; a vízépítészéé ezüst csatorna; a mérnöké arany csirkalomb; a bortermelőé három szőlőtő; a bírőé serpenyő és pallos.

A heraldica jelvénytörténetére nagy supplementummal szaporodott meg.

Elmésebb ötletet alig találni a sok között, mint egy derék vászonkereskedőt, ki magának egy arany mezőben álló, felül koczkás oxfordingbe, alul fehér rumburgi vászon gatyába öltözött griffnadarat választott jelvényül.

Azt megtudhatni végül, hogy a lovagias megjelenésű bankár, miért visel télen nyáron ibolyát a gomblyukában? Ennek a nemesi címereben négy szál ibolya a jelvénye. „Sz.—g.”

Megyei és városi hírek.

— **Hétfőn**, halottak napjainak előestéjén a temetőket ezer meg ezer ember kereste föl, kik azon közös ezéblől jöttek ide, hogy leróják a kegyelet adóját elszenderült kedveseikért s annak jeléül egy-egy koszorút tegyenek le a csendes sír küszöbéhez. Különösen a hosszú temető fényes képet nyújtott, melynek sírboltjai ez alkalomra ünnepiesen feldíszítve a nécesek s viaszgyertyák fényében usztak.

— **A felolvasások** rendezése ügyében már többször felszólaltunk, melynek úgy látszik haszna is lett, mert a Vörösmarty-kör saját kebelében a kezdemé-

nyezést megtette. A többi körök azonban még esendően pihennek, pedig nagyon czélszerű lenne, ha ezek is mozognának. Városunkban van 3 külvárosi kör, mely czélszerű és hasznos lenne, ha ezek koronként népszerű falolvasásokat tartanának s ezáltal terjesztenék a tudományt s ismereteket a nép közt. Ezen felszólalásunk, nem csak helybeli körökre célel, figyelmeztetjük ily felolvasások tartására a vidéki köröket és kaszinókat is.

— **Esküvő.** Takácsi Nagy Kálmán ur kedves leányának Ilona kisasszonynak esküvője okt. 31-én volt Eleden Zilahy Lajos szalontai közjegyzővel. Az esküvőt fényes multság követte. Áldást kívánunk a szép frigyre!

— **A vaáli járás** szolgabírája Lits Gyula ur lakását Martonvásárra tette át s november 1-ő napjától fogva ezen szolgabírói járás székhelye Martonvásár községben van.

— **Helybeli előfizetők** mai számunkkal mellékletként veszik: „Das Buch der Erfindungen” című nagyszerű német illusztrált lexicon előfizetési felhívását. Az előfizetési feltételek s egyéb tudnivalókról a felhívás bőven értekezik. Előfizethetni helyben Klökner Péter könyvkereskedésében, hol az első füzetek megtekintésére bármikor készen állnak. Ajánljuk e valóban nevezetes munkát olvasó s magát az általános ismeretekben kiképezni vágyó közönség figyelmébe, annál inkább, minthogy fájdalom ily s hasonmú munka magyar nyelven még nincs.

— **„Irodalmi Hirdető”** ezim alatt Zilahy Sámuel egy új folyóiratot ad ki, mely minden hóban egyszer megjelenik. Az irodalom minden nevezetesebb mozzanata, újabb könyvek s művek benne ismertetve lesznek. Az első szám december 1-jén lesz kibocsátva.

— **A Vörösmarty-kör** október 31-én választmányi gyűlést tartott, mely ülés nevezetesebb tárgyai közül megemlítjük, hogy a decz. 1-ére, mint Vörösmarty Mihály nagy költőnk születése napja alkalmából felolvasás rendezése határozatott el. Azonban, nehogy ezen ünnepélyes alkalommal színházi előadás is tartatván, ez a kör ünnepélyét meghiusítsa, elhatározatott, hogy a színgazgatóval előbb értekezlet tartandó s csak a közös megállapodás után fog az ünnepély napja határozottan kijelölteni. Szóba hozott egyszersmind a felolvasások tartásának szüksege, elhatározatott, hogy egy iv köröztesse a tagok között azon szempontból, miszerint azok a tagok, kik ez év folytán felolvasást tartani akarnak, ezen iv alá nevetek aláírják. Végre Vörösmarty halála napján nov. 20-án reggel 8 órakor a zirczéki templomban gyászmise tartatik.

— **A történelmi s régészeti-egyesület** egy régiség-tárunk tagjainak száma szépen növekszik, közelebb a megyei arisztokrátiához is intézetett felhívás, hogy ők is lépjenek az egyesületbe. Hiszük, hogy minél számosabban befognak lépni. Egyesületünk működésétől sok szépet és hasznosat várunk megyénk történelmi múltját illetőleg.

— **Hymen.** Ballay Győző, adonyi királyi járásbírósi aljegyző közelebb vezeté oltárhoz Győrött Fabianits Gizella kisasszonyt. Áldás a kötött frigyre!

— **Színházunk pártolása** szépen növekszik, közönségünk mindinkább látogatja az előadásokat, vasárnap plane tömött ház előtt játszottak. De azért a színtünetpártoló-egyesület kérdésével nem hagyunk fel, hanem újra és újra felhívjuk a választmány figyelmét. A műszaki osztályt is saját hatásköréhez tartozó működésre figyelmeztetjük, gyakorolja azon jogokat, melyek őt megilletik. Színgazgatót pedig minden kül beavatkozásuktól független önálló intézkedésekre felhívjuk, szem előtt tartva a közönség izlését s igényeit nem hallgatva kisa hatalmasságok furesa, sokszor népszerűtlen tanácsára járjon el. Csak így várhat pártolást.

— **Megjelent zenemű.** Tábornyky és Parsch kiadásában a „Falú rosszából” „Szározon ágon kis gerlicze turbékol.” „Húzzad csak húzzad...” zongorára szerkeszté Tisza Aladár; Ára 60 kr. A dalok szöveg nélkül oly kidolgozásban vannak letéve, hogy azok kevéssé gyakorlott zongorázók által is könnyen játszhatók.

— **Polgári községben** gyógyszerár állítását a belügyminiszter megengedte.

— **Helyreigazítás.** A fővárosi lapok egyrésze s ezeketán mi is hibásan közöltük, hogy ő felsége a felesuthi reform templomnak 200 frtot adott, mert nem ő felsége a király, hanem ő felsége a királyné adott az alsuthi reform. iskola és templomra 200 frtot magánpénztárából.

— **A sírok rablója.** Hétfőn este, midőn a hosszutemetői sírokra helyzett lámpákat meggyújtották, egy hiena természetű asszony sírról-sírra ment, s az ott elhelyezett lámpákat eltolvajolta; de a temető őrt által csakhamar észrevetvéen elfogott.

— **A megyei virilisták** névsorát az ennek összeállítására megbízott bizottság közelebb fogja összeállítani, nagybőv változások nem igen történtek, néhányan e jogukról lemondtak, néhányan pedig kiharadtak, nagyobb rész a régi. A névsort, ha terünk engedi közölni fogjuk.

— **A megyeház-utca** kövezete valódi példányképe a kövezet kigunyolásának. Azt hisszük, midőn az utcai kövezet használata feltaláltott az első legprimitívebb kísérlet is jobban sikerülhetett ennél. Különösen a „régiegyházi”-tól kezdve a Brain féle

házig csunyább az „ázsiai állapotoknál;” mintha csak ezen utcában tyukszem tenyészdet akarnának felállítani, vagy pedig a Himalaja, vagy a havasok szikláit akarnák a miniatúr nemesek a tanuló ifjúságnak, ha nem a nagy közönségnek bemutatni, hogy ha ezek megmászására pénze nincs, legalább ingyen megcsátássa Fejérváron ezeket. Ajánljuk tanulmányozás végett e szép kövezetet a hatóságoknak!

— **Havranek József** urnak kétségtelen nagy köszönettel tartozik színtünetünk, azon kiváló tevékenységéért, melylyel a színtünet pártolását városunkban elősegíté s közönségünket buzdítá! Bérleteket gyűjtött. Valóban ez szép s dicsérendő tett.

— **Halálozás.** Prokopius Pál polgári birtokos urat súlyos családi csapás ért, kis fia Hugó közelebb elhunyt hosszas betegeskedés után. Béke legyen a korán elhunyt porain!

— **Utonállás.** Október 26-án délelőtti 9—10 óra között a csákberényi plebános vinczellérének neje társnőjével együtt ballagtak a fehérvári dömötöri vásárról haza felé az ugynevezett csákberényi uton a szántó földek között. Egyszerre látnak két kabátos embert a földeken barangolni, kik a közbeneső kukorica földek közt ismét eltűntek; később csak egyet láttak, de ez ismét csakhamar eltűnt. Körülbelül félóra múlva a vinczellérné visszatekintvén látja, hogy egy kabátos ember jön utánuk, örömmel mondja társnőjének: nézd ez az iparos — néven nevezvén — jön utánunk szintén hazafelé tart, legalább nem leszünk magunk. Ismét visszatekintvén nagy meglepetésére veszi észre, hogy tévedett, mert már sarkukban a vélt iparos helyett egy vöröskínézésű jól öltözött kabátos ember jött, ki előtt a keskeny uton, ki is tértek, hogy mellettk elmeessen; de az ismeretlen eljőkbe lépett, a vinczellérné azonnal mellén ragadta, földre teríté és pénzt követelte, ez eliskoltja magát, társnője szünto sikoltozva mint tudott eliramlott. Most már az utonálló áldozatának hasára ült, tépni szakgatni kezdé ruháját a pénzért, mit nem találván, kihuzott kabátja alul egy láb hosszúságú kést, és agyonszurással fenyegeté ha pénzt elő nem adja. A fenyegetés használta, a szegény asszony azonnal előadta inge alá keblébe rejtett 11 forintját és életével megmenekült. Megfutamodott társnője egy távolban szántó gyermek felé sietett segítségül hívandó, de akkorra a sebességgel végrehajtott utonálló rablás megtörtént, a tettes a földek között eltűnt.

— **Az utóellenőrzési szemle** városunkban tartózkodó és a közös hadseregbe tartozó szabadságosok és tartalékosok fölött november 6-án, s a többi más idegen ezredkehez tartozók fölött november 7-kén fog megtartatni a laktanyában.

— **Ujra ismét a kard!** Ugy látszik, hogy maholnap külön rovatot kell nyitnunk, melyben csupán a katonák által elkövetett rakoncátlankodásokat fogjuk közölni; mert a garázdálkodás és verekedés napirenden van nálunk. Mintha ők nem a közbátorság és vagyonsbiztonság őrei, hanem ennek elleni lennének, oly sajnos dolgokat vagyunk kénytelenek ismételtelen regisztrálni. Alig pár napja közöltük azt a vakmerő gyilkosságot, mit egy bakakáplár orozva elkövetett, ismét egy véres verekedésről tesztünk említést, melynek hősei katonák voltak, s hol a fűszerepet természetes dolog a kard képezte. Ugyanis hétfőn este 11 óra tájban a vásártéren levő Boti féle kocsmából ki tántorgott néhány huszár verekedést kezdett egypár mesterlegényvel s éktelen ordításai töltötték be az esti csendet; Balog József felsővárosi kocsmáros és köztisztviselő álló polgár épen hazafelé ment, midőn a pokoli lárna által figyelmessé lón, s odasietett a verekedőkhöz, alig odaért az egyik katona kardjával oly súlyos csapást mért Balog ur fejére, hogy ennek fejét azonnal vér borította el és összerogyott.

— **A külvárosokban,** különösen a széchenyi utcában a házak előtt egyik portát a másiktól karkák választják, ez ellen nincs kifogásunk, hanem a házak melletti járdánál levő a járdát kétféle választó ducek ellen igen is észrevételünk van és pedig polgártársaink érdekében. Estéli időben halovány lámpavilágunk mellett, többször megesett, hogy józan állapotban neki mentek e felesleges duceknek, s nem csakely sérülést szenvedtek. Ajánljuk ennél fogva azok kivételét; mint értesültünk, maguk a háziurak készek azokat kiásatni.

— **Színház.** Október 30-kán két darab adatott: „A váróteremben,” vigjáték 1 felvonásban, írta Müller. — Élénk kis darab, s ha minden tekintetben kifogástalanul adatik elő mulattató, de ezen etőadásról nem mondhatjuk azt, Kömivesné igen ügyes routinirt színésznő, sikerral játszott, Bényei azonban (Csögei Sándor) nem tudta szerepét betölteni, minden érzés nélkül játszik, s a színpadon még igen kevés otthoniassággal bír. Ezt követte a „Nőnövelde,” operette, melyben ügyes játékok által kitűntek: Béczy, Szilágyi, Halminé és Bényeicé. — Október 31-én, vasárnap egy irodalmi ujdonság került színre, Tóth Kálmán új darabja: „Az ördög párnája” című népszínmű. A darab napi s heti lapjainkban eléggé meg levén hánytorgatva csak röviden ismertetjük. Meséje következő: Van két felgazdagodott iparos, ezeknek két fia, ugyancsak ezeknek két leánya, egy léhűtő fiatal ember, nev szerint Siezki Lóji, kisvárosi uracs közéjük furakodik, elbolondítja őket; az öregeket, hogy legyenek urak, ezek szót fogadnak és eszi őket az unalom, akkorá-

Ezen adatokat a megyék és minden egyes vidéke szerint összeállítva, e következőkben van szerencsém előterjeszteni. A meghonosítható iparágak közé sorozom Fejérmegyében: a) A selyemtenyésztést b) A vessző- és szalmafonást. c) A sásonást. d) A csipke verést és kötést. e) A cserép ipart.

a) A selyemtenyésztésre vonatkozólag következő adatoknak jutottam birtokába:

1837-ik évi febr. 1-jén tartott közgyűlésben olvasottatott a m. kir. helytartótanácsnak 36456/36467. sz. alatti intézménye, melyben tudatja, hogy Hoffman és fiai, ugy S. G. Goldstein bécsi kereskedőkkel 1827 ben 10 évre a selyem gubók bevéltására kötött szerződés, Magyar és társ országaira is kiterjesztetett. Felhívja a megyét, hogy ezen iparág meghonosítására a lehető tegye meg. — 1842-ben jelentett a megye, hogy a selyemtenyésztést még meghonosítani nem sikerült, hanem egy javaslat készítésére bizottságot küldött ki, ezen bizottság munkálkodásának eredményekint lehet a Kunos Endre által kiadott „Selyemtenyésztés kézikönyve“ című művet feltüntetni.

A Schmerling kormány a megyére bizonyos öszszegyet vetett ki, melyből eperfák és magvak vásároltattak, melyek nagyrésze azonban a rossz gondozás miatt elpusztult — 1865 után a magyar kormány a gazdasági együletet kereste meg e tárgyban, ez azonban kijelentette, hogy a selyemtenyésztésnek jövőjét a megyében nem látja — Székesfejérvár városában rendeleti uton létesült az ugynevezett szedreskert, melyből számos család nyert esemetét. Magával a termeléssel kísérlet történt Bicskén, hol a selymerek száma a 200,000 et meghaladta, volt ott egy kisebbszertű gombolyda, több háló, melyek állítólag maig is az uradalmi lomtárba volnának. A bogarak két éven át betegeskedtek, de leginkább a változott birtokviszony, a már virágzásnak induló termelésnek véget vetett. — 1864 ben ugyan Bicskén az akkori szolgabíró kezdeményezésére a tenyésztés ismét megindult, s Tesek Venczel nevű városi kertész 65 font gubót termelt, de miután a változott politikai viszonyok után, termelését elarusítani nem bírta, a tenyésztéssel felhagyott. — 1866-ban Bothon egy olasz család 200 frton az eperfákat bérbe vette, de a beállott késői fagyok sok kárt ténen, többé nem jelent meg.

Történt a termeléssel kísérlet Fejérvárot s több helyeken, de a gubók bevéltása nagy nehézséggel járván, a kísérlettel felhagytak. Ha a fentebb elősorolt nem kedvező adatok ellenére ezen iparág meghonosítását javaslatba hozni bátorodom, okul szolgál az, hogy az 1848. előtti időszakban tett kísérlet a megye területén az eperfák ültetését eredményezte, s ma a megye területén Bothon 25,000-et folyó öl eperfakéretés, az ercsi és érdi uradalmakban mintegy 30,000, gróf Lamber uradalmában 20,000, Székesfejérvár, Csurgó, Polgárdi, Bicske, Seregélyes, Perkáta, Baracs, ugy a káptalan uradalmában több ezerre menő fák léteznek. — Az alkotmány szünetelése alatt a termelés tett kísérletek meghiusulásának pedig a mint az, a kezemen levő adatok s személyes érintkezéseim folytán kitűnt, főleg az volt oka, hogy a termelők egy része napszámokat használván ezek mellett nem lehetett jövedelmező a termelés, de főleg az is, mert nem voltak biztos és állandósított helyek, s midőn a bevéltás kilátásba helyeztetett is, az néhány napra szorítatván, a gubókat vagy épen nem, vagy nagy utánjárás után, sokszor potom árak mellett lehetett ért-

kedves és szeretetreméltó barátom, Homoki Zsófia is csak — Éva leánya!...

— Ó, Rózsa, Rózsa! A házasság, a férjhezmenés valami rettenes! — A mit én láttam és hallottam... ah, — az gyalázat. Ily állapotban s körülmények közt jelenni meg egy ember előtt, kinek tegnap még alig volt bátorsága kezét csókolni, s ki ma ennyit merészeljen és oly tolakodólag a nélkül, hogy rendre utasítható volna — nem, ez borzasztó! — inkább a halált választom, inkább kis főkött horgolok, kapezákat kötök nővérem gyermekeinek, tollat fosztok, vagy — zongorát tanítok, — mindent, mindent szívesebben.

— Ó te kis bohó lélek! Mennyire balga is vagy te, drága Zsófikám. De majd kiábrándulsz! — Most pedig jér, menjünk a bálterembe, a szünóra végéhez közel, a zenekar hangolja már eszközeit.

Annak élénkebb esettelésével, úgy hiszem, adós maradhatok, hogy a mi igen is naiv Zsófikának, e kedves gyermek leánya, mennyire pironkodvatette őszinte vallomásait a már idősebb s egyuttal „tudósabb“ Rózsa előtt.

* * *

Öt hat nappal a fentebbi párbeszédre alkalmat adott tánczestély után, Szentimrei Andor, „valóságos“ miniszteri fogalmazó, elegans uti öltönyben tett látogatást tekintetes özvegy Homoki Jánosné asszonynál. Arca feltűnően halvány volt, mi különben igen jól hangzott össze egész megjelenésével.

— Asszonyom, — így szólt — én bucsuzni jöttem. Kedves lányának elutasító válasza rám nézve igen fájdalmas és lesújtó volt. Kegyed ismeri forró szerel-

kesíteni, de oka volt még az is, hogy a termelők nem vették figyelembe a késői fagyokat, s a tojasokat sokszor korán és pedig egyszerre költették ki.

A fentebb előadottakból méltán vélem tehát következtetni, hogy ha a kormány utat és módot találna, miszerint a megye központján legalább 6 heti időközben, előre meghatározott és kellőképen közhírré tett árak szerint a gubók bevéltatnának, a termelés megindításával, miután erre előre vállalkozók is jelentkeztek, sikeres kísérletet tenni lehetne.

Ha előadott nézeteim helyeslére találának, ugy szükségesnek vélném a megyét négy kerületre osztani. I-ső kerület Fejérvár, bevéltási helylyel, esetleg gombolydával, hozzátartoznék 2 mértföld távolságra a város környékén levő községek. II-ik Bicske, Etyek, Both, Felesuth, Alesuth, Tabajd, Vajál és Pestmegyéből Páty és környéke. III-ik Eresi, Érd, Párnok, Martonvásár és Sóskut községekkel. IV-ik Perkáta a megye alsó részével.

(Folytatása következik.)

Uti emlék.

A nagy Watzmann hegy megmászása.

— Irta: dr. Dudits Miklós. —

(Folytatás.)

A Watzmann bárhonnan tekintve is mindenünnen mint egy megmászhatlan nagy hegynek tűnik fel. A csúcs mint egy felfelé álló vésű emelkedik ki, melynek északfeléi kevésbé dülös lapja lejtőt képez, míg a többi oldalak és élek majdnem falszerűleg merőleges irányuaknak látszanak. Azért a hó csakis az éjszakai lejtős lapon egy nagy gödör szerű mélyedésben maradhat meg, míg a többi oldalokon még télen által is alig látható vastagabb rétegben, — lavina képzés soha sincs rajta — Könnyen el lehet képzelni, hogy e hegy az ő fejedelmi pompája és óriási voltánál fogva nemcsak az idegen utasra, de még az ottlakó népségre is nem csekély behatást tesz. Az apa fiát, az anya leányát viszi fel, részint hogy megismertesse azokat a valódi hegmászás módja és fáradságával, részint hogy ott fent a hagyományos vallásosságnak eleget tessen. E nép vallásos és szereti a mondákat, melyek jó szívét és lelkét eléggé jellemzik.

Az Untersberg hegy belsejében hiszi, hogy nagy Károly vagy mások szerint Barbarossa Frigyes német császár nyugszik, aludván ott halál álmat Németország teljes felszabadításáig, őt apró kis hűvelyknyi emberek veszik körül, kiktől azonban az igazságos jólelkű embereknek nincs mit félni, mert csak az igaz ségtalanságot és rossz eszelekedetet torolják meg e gnomák — A Watzmann mondja ennél költősebb: Watzmann hajdanában egy hatalmas és zsarnokoskodó, kegyetlen szívű király volt, ki alattvalóinak életét, jövedelmét szamba nem vette, egyedül csak a vadászat gyönyörének élt és ez élvezetnek bármit is kész volt feláldozni. — Egyszer egy szegény pásztorember alvó gyermekét szokott megtámadták, és már az alvó gyermeket is megrohanták és marczangolni kezdék, midőn a megijedt és kétségbeesett apa fegyveréhez nyult és az ebeket kedves gyermekéről elűzni akarta, ekkor közlekedett a király és az ellenállást merészlő pásztort szolgálai és kutyáival gúnyvetés és szidalmazás között szétszakították. De a föld szelleme e borzasztó és ke-

memet, melyek szivemből ki nem irthatók; — nem marad tehát más hátra, mint utra kelni; tán a nagy világ szórakoztatni fog.

— Ön elutazik?! kiáltott fel Homokiné oly hangon, mely leplezhetlenül bizonyos fájdalmas meglepetést árukt el.

— Igen először Német-, majd Franciaországba; onnét át kelet Angliába is elmegyek. Ily hosszú ut majd csak gyógyítani fogja a szívemet. Igaz utóbbi szavakat oly fájdalmas kétkedő hangon ejtő ki, mint aki legkevésbé sem ad hitelt saját beszédének.

— Élénken résztveszek az ön sorsában — válaszolt Homokiné; — de azért ne essünk kétségbe; fájdalom, más eszményem, más álmaim voltak énnekem; özvegy vagyok, fiam nincs; idősb lányom már férjhez adtam; ön őszintén szereti az ifjabbat, miről én meg vagyok győződve: mi szépen egyutt maradtunk, egyutt éltünk volna; — mily boldogság leendett önt vőmül, nem: fiamul bírhatom!

A gyengéd szívű jó asszony igen megindult volt, midőn Zsófikája lépett a szobába.

— A mi barátunk, Andor, elutazik, — szólt a belépőhöz a mama remegő hangon.

Zsófia elhalványult; arca a fájdalom, aggály, részvét s talán-talán a szerelem érzelmének sajátos vegyületét tükrözö vissza; de csakhamar közönyös kifejezést erőltetett reá, s nem árulta volna el egyetlen szóval sem a keblében viharossan hullámozó érzelmeket, hanem álhatatosan hallgatott, mint kit a hallottak csak igen távolról érdekelnek....

(Vége következik.)

gyetlen gyilkosságot büntetendő az egész talajt megrendíté, mely hasadékok, repedések támadtak, melyből megmerevedő sűrű gőzök szállottak fel és a király kegyetlen neje, gyermekei és szolgálival hegygyé változott, szivéből folytonosan jeges viz folydogált vér helyett, mely kinjait tetéze, de mind a mellett is kegyetlen indulatának még így is jelét adja azáltal, hogy nagy ködarabokat lök el magától és zúditja alá a mélységbe ezáltal is ártani óhajtván.

Más népmonda Noé bárkáját e hegyen állítja, hogy kikötött volna.

A jéghegy vízi források száma azonban a Watzmannon igen csekély, Watzmann maga a szomszagos hegyekhez tartozik.

Vezetőnk utközt elbeszélé, hogy ez utolsó útja fel a hegyre, egy hét mulva mint besorozott már regimentjéhez fog Münchenbe utazni és e vidékre talán soha vissza nem fog térni, mert ott mesterséget óhajt megtanulni.

„És talán megházasodni?“ akarám kérdezni, de mégis hallgattam e feltevés kimondásával.

Már egészen közel értünk a gunyhókhöz, melyeknek lakóik a pásztornék vagyis seunernimen, kijövének gunyhók elé és onnan juhévezetek felénk, rendkívül különös neme a fogadásnak ez, a kurjantáshoz nagy rokonsága van, csakhogy fent a magas sopránban kezdődik és ugy egy meghatározatlan scálán lefelé megy az alt legmélyebb hangjáig.

Mint föltettük, a legfelsőbb gunyhóig mentünk, vezetőnk különösen örülni látszott ennek, midőn ide érkeznék az est már teljesen besötétedett volt, az előtérben sárban alig tapogatódzva botorkáltunk be az egyetlen egy ajtón. — A gunyhónak csak egy szobája volt, hátul egy ajtó vezetett a pinczébe, e pincze felett volt egy kis alig egy fél öl széles padlás, fekhelye az itt lakóknak.

A gunyhó maga fából épült, teteje deszkából és pedig hézagokat hagyva van felrakva, a szoba mely egyszersmind konyha is egyuttal, egy löczával és egy szekrénnyel bir, melyen ülni lehetett. A szekrénnyen két csinos, egy 22 éves és egy 13 éves leány ült és minket barátságos „Grüss Gottal“ üdvözöltek.

„Grüss Gott“ felelénk mi, és leoldva hátunkról batyuinkat a pihenés kellemes élvezetének engedjük át fáradt tagjainkat.

Szomszágom e percében már elérte tetőfokát és lassankint a kért s hozott friss vízből két pohárral el is fogyasztottam. Kináltak ugyan tejjel a leányok és más enivalóval, de az evést későbbre halasztók, midőn ugy is láttuk, hogy az ő ételök az egyik zugban égő tűzön készül és ez volt a tejleves, azt előbb fogyasztani.

A vezető ugy látszott, hogy nem csupán ismerős, de igen is jól szivelt egyéniség volt itt, kit főleg az idősebbik leány mint kedvesét tekinté. Minket alig nevének számba, magok között oly érthetetlen jargon nyelven folytatták a társalgást, hogy látszott, miképen utolsó felmenetele alkalmával minden szívbéli dolgukat rendbehozni készültek volt.

Később vacsoraképen nekünk is készítének egy téstást, mit elfogyasztva szivarra gyújtánk, a pásztornékat néhány szivarral megkínáltam, ezt köszönettel fogadták, ezt ök rendszeren el is várják az utasoktól, s nem annyira magok szokták elfogyasztani, mint városnaponkint öket látogató szeretőiknek elajándékozzák.

A magasság hol most voltunk 4900 láb volt a tengerszine felett, a fáradság, a hideg lég nagyon hamar elálmósítanak, a leányok megveték ágyainkat fent a szűk padláson és mi utitársammal egyutt a gerendázat közé szűrt faszövekre támaszkodva felmászunk és elfoglaltuk éjjeli szállásunkat.

A leányok a vezetővel pedig tovább mulattak, a jargon nyelven folytatott csevegés, vihogás és egyszers beszédnek csak éjjel után volt vége, mi mintegy a karzatról néztük a pajzán fiatalságot; majd a deszkatető hasadékaiban, hol a szél keresztül fújt kitekinténk a csillagokra, s végre éjjel után mély álomba szendergünk el.

Utitársam 1/4 óraker felébredvén felköltött, mire nagy nehezen tüzet csináltunk, és felköltünk vezetőnk is, elkészülve forralt meleg tejet egy kevés kenyakkal ittunk, elindultunk a hegmászás másik nehezebb részét elvégezni.

(Vége következik.)

Még egyszer színiügypártoló-egyletünk ügyéhez.

Színházunk ez évben, mint az eddigi előadások alkalmával tapasztalhattuk, nem örvend oly nagy pártoláshoz, mint a milyenben mult évben részesült. Ennek egyszerű legfőbb oka anyagi helyzetünk súlyos volta, mely sok mindenre súlyosan nehezedik, de leginkább sújtja ezt.

Ily helyzetben valóban szükség van a színiügypártoló-egyletre. Ha jobb körülmények s viszonyok vannak, ugy sem szükséges a közönséget nógatni — nem szükséges akkor azt biztatni, hogy színházba menjen — mert ugyis megy. A színiügypártoló-egyletünk évenkint ugyis szokott áldozni s azt hazafias kötelességéhez képest pártolja, támogatja. Színiügypártoló-egyletre tehát csakis a jelenhez hasonló viszonyok közt van szükség, nem mások. Azért ha színiügypártoló-egyletünk segíteni akarunk, ne hallgassuk annak megalakítását, mert majd eső utáni köpenyeg lesz.

H i r d e t é s e k.

kat ásitának, hogy szinte a közönséget nyelik be; — a fiatalokat, hogy legyenek gavallérok, és ezek is szót fogadnak és olyan két korhely lesz a két munkás iparosból, hogy berugva hozzák haza és még el is csukják őket: — a két leányt végre, hogy legyenek urhölgyek, és — kénytelen kellenen — ezek is szót fogadnak és szívük bánja meg. Ezalatt tubakolnak, tüszentenek, ásitának akkorákat, hogy majd a közönségre is átragadt az unalom miatt e kis betegség. Végre megújítják a dologtalanságot s a fiuk elzáratásuk után a kóterből kiszabadulva el akarnak bujdosni, kölcsönös kibékülés urán észre jönnek mind, Siezki Lojzi hoppon marad s a két fiu elveszi a két leányt, az iparosok a ezimert újra kitűzik s a munkát folytatják. Ez a darab meséje. Compositója igen csekély. A darab egyáltalán nem tetszett közönségünknek, bár Kendy, Szilágyi és Bényeinek ügyesen játszottak. — Hétfőn, nov. 1-jén: „Molnár és gyermeke” ismert 5 felvonásos dráma került színpadra. Az előadás teljesen sikerültnek mondható, s a szereplők méltán érdemlék ki a közönség zajos tetszésnyilvánítását, Kovács E. nehéz, de háladatlan szerepe művészi kivételben ugy Pfikó Lina, ki habár a fájdalomak s sok megpróbáltatásoknak kitett leányt nem elegendő melegséggel tüntette elő — s végül Hevesy sikerült játékáért. Csak a rendezés ellen volna még némi kifogásunk. Már csaknem szokássá vált nálunk egyes közönségesebb mozzanatok is — mint például itt a molnár leánya haddoklása jelenetét — az elengedhetlen görög tűz világításával hatásosabbá tenni, mely fel-fel pislánó s ismét elalvó világítás épen a hatás rovására van. Közönség nagy számmal.

Beküldetett.

Minden beteg erőt és egészséget nyer gyógyszer és költség nélkül a
Revalescière du Barry
gyógytápszertől Londonból.

26 év óta semminemű betegség sem volt képes e kellemes egészségi tápszernak ellentállni, s tudósnek bizonyult az felhőkkel, négy mint gyermeknél orvosság és költség nélkül minden gyomor-, ideg-, mell-, tüdő-, máj-, mirigy-, nyákhártyagyógyászati, hólyag- és vesébaj, gümő-, aszkór, nehéz lélegzés, köhögés, emésztelenség, dugulás, hasmenés, álmatlanság, gyengeség, aranyér, vízi betegség, lázszédülést, vérmegszorulás, tülszibongás, emélgés és hányás, sörtesség folyamában, lashedályos, melakór soványdás, eszű, közvény, sápkór ellen, ugyszintén escesemőknél, eldőlési dajkát helyett előny érdemel. Kivonat 80,000 bizonyítványból gyógyításokról, melyek minden gyógyszer ellen dacoltak, ezek közt bizonyítványok: Dr. Wurzer tanártól, F. W. Beneki tanár úrtól, gyógytanácsos dr. Angelstein, dr. Choicrand, dr. Campell, dr. Dédé tanár, dr. Urc, Castlehurst grófnő, Issenstein hercegtől, Mensdorf-Pouilly minister elnökétől és több magas állású egyénektől tetszésre bementve beküldetnek.

Kivonatok a 80,000 bizonyítványból.

Mióta 5 szentsége a pápa a Revalescière használatát folytán meggyógyult és sok jeles orvos a Revalescière hasznosnak nyilvánította, senki sem kétkedhet annak gyógy-, tápláló hatásáról és gyógyszeréről, a következő bajoknál, mint minden gyógy-
Dr. Wurzer bizonyítványa **Bonn**, 1852. július. 10.

A Revalescière legtöbb esetben pótolja az orvosságot. Legnagyobb sikerrel használható hasmenés-, húgyeső-, vesebetegségeknek s izgalomnak, gyulladásnak, gyomorbetegség, székszorulás, aranyér stb. betegségeknek.

Eppen oly sikerrel gyógyítja e kitűnő szer, a torok-, mell- s tüdőbajokat, tüdő- s gégesorvadásokat is.

Dr. Rud. Wurzer,
orvostudor s több tudományos egyet tagja.

Winchester (Angolország), decz. 3. 1842.

Az ön hatásos Revalescière tartós és komoly jellegű altesti bántalmakat, székrekedés, idegbajok stb. sikeresen gyógyított. Mint szemtanuja ezek hatásának, igaz szívvel ajánlhatom azt mindenkinék.
James Shoreland, sebész.

Ismételve csak a legjobbat mondhatom Du Barry Revalescière-jéről és azt mindenesetben hasznosnak nevezhetem.
Dr. Angelstein.

Revalescière 4-szer táplálókab a hasnál és 50-szer megkíméli a gyógyszer árát felnőtteknél úgy mint gyermekeknél 12 fontos bádószelenczébe 1 frt. 40 kr. 1 font 2 frt. 50 kr. 2 font 4 frt. 50 kr. 5 font 10 frt. 12 font 20 frt. 24 font 36 frt. Revalescière Bisquittek, szelenczékben 2 frt. 50 kr. és 4 frt. 50 kr. — Revalescière-esokoldódé porban és táblákban 12 csészére 1 frt. 50 kr. 24 csészére 2 frt. 50 kr. 48 csészére 4 frt. 50 kr. porokban 120 csészére 10 frt. 288 csészére — 576 csészére 36 frt.

Kapható: **Barry du Barry és társa** Átal Bécs, Wallfischgasse 8. sz. Székesfejervárott **Diebala György** gyógyszerárban. Budapesten **Török József** gyógyszerésznél.

Gabona-ár

november 3-án.

Alsóausztriai mérő	frt	kr	frt	kr	frt	kr
Tiszta buza	4	50	4	20	4	—
Kétszeres	3	50	3	40	3	30
Rozs	3	20	3	10	3	—
Árpa	2	60	2	50	2	40
Zab	2	—	1	95	1	90
Kukoricza új	2	—	1	80	1	60

Felelős szerkesztő: **Hattyuffy Dezső.**

KLÖKNER PÉTER, kiadó-tulajdonos.

Van szerencsém a n. é. közönséget értesíteni, miszerint nálam **1-sőrendű tirol** kiválogatott

káposzta

száza 8—7 és 6 frtért, nemkülönbön finom hordóbeli savanyu káposzta fontja 6, savanyu répa 5 krért mindenkoron kapható

Horváth E. S.

néhai János-majornan.

Vidéki megrendelések pontosan eszközöltetnek.

Első magyar központi mező és erdőgazdászati közvetítő intézet Budapest, Dorottya-utca 12. I. emelet.

A mező és erdőgazdászati közvetítő intézet f. évi ápril elején kezdte meg működését. A mező és erdőgazdászati-üzlet-forgalmának emelése és előmozdítása céljából Működési köre következő csoportokra osztályozható. **Elvállalja:** gazdaságok felügyelését, korszerű berendezést, vető rendszerek megállapítását, birtokok rendszeres szakavatott megbeszélését és évi számadások fölülvizsgálatát. A t. gazdaságok képviselőitől fizetett díjban

Közbenjár: birtok adak-vételek, bérlemény, esere és birtok eldarabolások eszközölésénél, kölcsönök szerzésénél, jelzálogi bizosíték mellett. Mindennemű gazdasági és erdőészeti nyers termények és iparcikkéi borok, valamint takarmánymagok, hus, tej, és gyapjútermelői tenyésztéssel, gazdasági gépek és eszközök, mesterséges trágya-anyagok stb. eladását és beszerzését bizományban teljesíti.

Továbbá foglalkozik az intézet gazdasági és erdőészeti tiszte, okleveles gépészek és kertészek elhelyezésével **előleges díj nélkül**, végre nevezetesebb gyárak és cégek ügyükségét szakértőjében elvállalja.

Szávoszt testvérek

Itt, elsől az első magyar központi mező és erdőgazdászati közvetítő intézetnek. Budapest, Dorottya-utca, 12. I. emelet.

NB Ugyanott elővannak jegyzve; eladása nagyobb és kisebb birtokok. Árak 30,000-tól 900,000 frt-ig. Különböző erdő termények és jeles borok. — Alást keresnek: gazdasági és erdőészeti hivatalnokok, kipróbált gépészek. — Kibérlésre több kisebb birtokok keresteknek.

Az első magyar központi mező és erdőgazdászati közvetítő intézet Budapest Dorottya-utca 12. ajánlkozik a t. gazdaságok termények legnagyobb ároni eladására ugyszintén a gazdaságok szűksége: mindennemű iparcikkéi, gépek, stb. legolcsóbb gyári ároni beszerzésére, kezelve a rendelmények pontos eszközölésért.

A helybeli irgalmas nének intézetében külön

varróiskola nyitattott,

melyben a növendékek havonként 1 frtot fizetnek.

Beiratások naponként eszközöltetnek.

Kátrányozott tetőpapír

tetők befödésére □ ölenként 1 frt. 40 kr.-jával minden mennyiségben kapható Székesfejervárott

Mautner és Weisz fűszerkereskedésében.

Kein fingerter Ausverkauf!

Indem wir wegen schlechten Geschäftsganges unsere

Chinasilber-Vaaren-Fabrik

gänzlich auflassen, sind wir gezwungen, unsere massenhafte Vorräthe prachtvoller Chinasilber-Erzeugnisse schleunigst tief unter dem Erzeugungspreise zu verkaufen. Zur Probe diene folgender Auszug aus dem grossen Preiskourante, welcher auf Verlangen franco zugeschickt wird.

Ermessigte Preise:

früher fest fl. nur fl.	früher fest fl. nur fl.		
6 St. Kaffeelöffel . 3.50	1.40	1 St. Butterdose . . 5. —	2. —
6 „ Speiselöffel . 7.50	2.70	1 Paar Leuchter . . 8. —	3. —
6 „ Tafelmesser . 7.50	2.70	6 „ Messerrasteln 5. —	2.50
6 „ Tafelgabel . 7.50	2.70	1 St. Zuckerrange . 2.50	1. —
1 Suppensöpfer 5. —	2.30	1 „ Theescher . 1.50	— 60
1 „ Milchsöpfer 3.50	1.50	6 1 Dessertmesser 6. —	2.50
1 „ Zuckerdose mit Schloß	14. —	6 „ Dessertgabeln 6. —	2.50

Ferner prachtvolle Tassen, Kaffee- und Theekannen, Tafel-Aufsätze, Girandols, Zuckersreuer, Eier-Service, Zahnstocherbehälter, Essig- und Oel-Garnituren und noch viele andere Artikel ect. ect. zu ebenso staunend billigen Preisen

Besonders zu bemerken.

6 Stück Esslöffel alle 24 Stück zusammen in elegantem Etui anstatt fl. 24 nur fl. 9.50.

Dasselbe von Britannia-Silber, alle 24 Stück in elegantem Etui nur fl. 6.50.

Bestellungen aus der Provinz werden gegen Nachnahme prompt und gewissenhaft ausgeführt.

Adresse: **H. Preis,** Wien, Rothenurmstrasse Nr. 19.

Egy használt és ujonnan felszerelt, jól szervezett Clayton Schutleworth-féle **8 lóerejű cséplőgép** gőzmozdony nélkül eladó. Bővebben értekezhetni Schlam-máding Alajos gyárában, budai-ut 29. szám.

Dr. Fáykiss

Szepesi kárpát-növény-kivonata.

Egy üveg használati utasítással 75 kr.

Szepesi kárpát-növény-cukorkák.

Egy skatulya használati utasítással 35 kr.

Szepesi kárpát-növény-thea.

Csomag használati utasítással 25 kr.

Mell- és tüdőbetegeknek!

Polgári és katonai orvosok által a legjobb sikerrel használtattak és ajánlottak: köhögés, hurut, rekedtség, köh hurut (szamárhurut), nátház (influenza), sztkmelltség, légzeti bajok, oldalszurás, kifejtett torokgyulladás, tüdőgyulladás, és egyéb kimerítő és gyengítő betegségekben.

E gyógyszerek valódi minőségben kaphatók magánál a készítőnél **Faykiss József**, gyógyszerésznél, Temesvárott (Józsefváros), továbbá Székesfejerváron: Diebala gyógyszerésznél. Pesten: Török József gyógyszerárban király-utca. Thallmayer B. és társai. Kochemster Frigyes utóda. Pécsen: Sipőcz gyógyszerésznél.

MAAGER V. Csukamáj-olaja
Maager Vilmostól Bécsben.

Az első orvosi tekintélyek részéről megvizsgálva s könnyű emészthetősége miatt gyermekek részére is különösen ajánlva és rendelve, mint legtisztább, legjobb, legtermészetesebb s leghatályosabbnak elismert szer, **mell- és tüdőbajok, görvely, sömör, fekélyek, bőrkiütések, mirigy betegségek, gyengélkedés** stb. ellen; — egy üveg ára 1 frt. — vagy gyári raktárában: **Bécsben Heumarkt nr. 3.** vagy az Osztrák-Magyar monarchia legjobb hírl gyógyszerárban és fűszerkereskedésében, azokivül Sz.-Fejervárott főraktár Diebala György gyógyszerárban és szinte Braun József, Say Rudolf, Pásztor Sándor urak gyógyszerárban.

Ujabb időben több ezig közönséges, nem tisztázott csukamáj-olajat önt hárszögletes üvegekbe s kísérletet tesz azt **Maager** valódi tisztázott **csukamáj-olaja** gyanánt a közönségnek elárúsítani.

Ezen megelégedés kikerülése végett sziveskedjenek csak oly üvegeket **Maager valódi tisztázott csukamáj-olajával** megtöltöttek elismerni melyeken a címlap, a zárkapas és használati utasítás **Maager** névvel van ellátva.

Nyomat. Sz.-Fejervárott a „Vörösmarty” könyvnyomdában, Szammer Kálmánál.